

מועדדים

חג הפסח סימן קצר

י

זומנים

עכבר וחולדה לא פירש הרמב"ם בתנין ולא נספיק פטור שיש
כאן חקיקת בדוק ודוק כי הדברים מאירים.

ומיושב בזה קשיית המ"מ בהלכה י"ב בכ"א עכבר ונטל
המצ ונספק נensus או לא נensus מחייב מספק
ולעל בשני בתים שבודאי נensus בבית רק ספק לאי זה בית
פטור, ונתקף דבוזת מאחר שבבית אחד לא נensus תילין בו
ולכן פטור, וכבר תמהו עליו האתרכונים ואדרבה בזה חמיר
טפי דמאייר שבית אחד ודאי עם חמץ הוה כאיקבע איסורה
וזבריו צ"ג, ולפי דברינו א"ש דבשני בתים פטור מיררי בלבד
הנית, ובספק נensus לבית דחיבב דתינו מפני דמיררי שהנית
דוקא שלא קיים בו מצות בדיקה בביורו כראוי ושפיר
מחיבינן מספק ודוק היטב בכ"ז שבזה מיררי עוד הרבה
קשהיות האתרכונים וד"ל.

באיבעיא דלא איפשיטה פוסק "יצאת שם חולדה ועכבר וככ"ר
בPsiיה אינו צריך לבדוק שזה היכר הוא שהיה בספי העכבר"
ע"ש, הרי שנספק פטור דהוה רק חיוב דרבנן וכ"ז צ"ג.

ולע"ד נראה ליישב הכל בפשיטות, וכשנדייק בלשון
הרמב"ם יתיישבו כל פסקין, שמייקר חיוב בדיקה
הוא לבדוק ולבער מה שמוציא, ועד שביער לא גמר מצותו,
וא"ש מה שפוסק בתנין תשעה צבורין של גמר מצתו
המצ דחיבב לבדוק ולבער מספק שהרמב"ם הלא מדיק דמיiri
בתנין שלא גמר עדין חובה בדיקה וכח"ג מספק חייב שאין
לו חקיקת בדוק וקנווע עליו מצות בדיקה, ואחר כך בהלכה
שלא"ז דיק דמיiri בתנין דוקא וב"א עכבר ונטל ונספק נensus
או לא נensus, ובזה כיוון דמיiri בתנין שלא קיים לגמרי חובה
בדיקה שפיר מחייב מספק, משא"כ בהלכה שלא"ז בנטנוו

סימן ר

חמצ בשעה חמישית

הרמב"ם בפ"א (ה"ט) מפרש שעיקר החידוש דתולין היינו
ש אסור עדין לשורוף תרומה וקדושים כיון שאין או עדין
אסור הנאה, ותמה הגאון החסיד הרב יצחק זאב סולובייציג
וצ"ל בחדשוין, דהלווא אסור לשורוף להנתנו לחמי תזה דלא
ניתן אלא לאכילה ולא לשאר הנאות, וא"כ מאחר שב חמישית
בלאו הכי אסור באכילה אין כאן איבוד קדשים והזה לו
להתיר גם או השדיפת.

ומתרץ מן וצ"ל שמדובר לשון הרמב"ם ממש מעש חילוק
גם באסור אכילה גופה בשעה ששית לחמישית,
דבחמישית אין בחפצא שם אסור חמץ כלל, ומדייק כן מלשונו
כאן (פ"א ה"ט) שפטוק „ואסרו חכמים לאכול חמץ מתחלת
שעה ששית כדי שלא יגע באסור תורה, ומתחלה שעיה ששית
יזיה חמץ אסור באכילה ובתנינה כל שעיה ששית מדברי
סיפורים ושאר היום משכיעת ולמעלה מן התורה, שעיה
 חמישית אין אוכליין בה חמץ גזירה ממשום יום המעונן" ע"ש,
הרי דמלחך ומשעה ששית ימלعلا חמץ אסור מדברי
סיפורים כמו שאסור בשאר היום מה"ת והזה בכל חמץ
mdbriitem, אבל לא גזה חמץ mdbriitem, ויתור מזה ממש (הילכה י)
אבל לא גזה חמץ mdbriitem, ויתר מזה ממש (הילכה י)
„הא למדת שמותר לאכול חמץ ביום ארבעה עשר עד סוף
שעה רביעית ואין אוכליין בשעה חמישית וכי' והאכל בשעה
ששית מכין אותו מכות מרדות, והאכל מתחלת שעיה שביעית
לוקה" ע"ש, אבל עד שעיה ששית אין מכת מרדות, שאינו או
אסור חמץ, וא"ש דבחמישית לא חל עליה אסור חפצא דאביית
חמצ ושפירות תולין ממשום איבוד קדשים עד שעיה דחל רק
או אסור חמץ בגופו ע"ש היטב דבריו.

במשנה יא: "ר"מ אומר אוכליין כל חמץ ושורפין במתחלת
שש, רבי יודא אומר אוכליין כל ארבע ותולין כל
חמצ ושורפין במתחלת שש" ע"ש, וטעם הדבר שאסור בחמישית
באכילה מכואר בוגمرا (יב): גזירה ממשום יום המעונן דאותו
למייטי ע"ש, ויש לתהונה לאכורה פלאה עצומה שלרבן יודא
ד חמץ אסור באכילה מה"ת לפני זמנו הלא אסור נמי בתנאה
מה"ת וכדמשמע להדייא להלן (כח): וע"ש בתוס' ד"ה לפני
זmeno, וא"כ להאכיל להמתחו נמי אסור מה"ת וכדמשמע
בסוגיא להלן (כג). דמקשינן אי אסור בתנאה מה"ת היאר
מאכילד להמתחו ע"ש, ומשמע שזה בכלל אסור הנאה מה"ת,
וא"כ חי חושין לאכילה ביום המעונן וועברין באסור תורה,
היה לנו לאסור מהאי טעם נפאה גם בתנאה שאסור נמי
באיסור תורה, ודבורי המשנה דמתיר לפני הזמן להאכיל
לבתמותו צ"ע, שוב ראיתי בפנוי יהושע"ן אז שהרגיש בזה
ונתקף מאד ע"ש שדרבריו צ"ע טובא.

ולע"ד בפשיטות נראה שבעצם אם אדם רוצה לדחוס
לחקר ולדקדק בריאות הלוא יכול לקבוע שאחר
חצוט, ולא יבוא לטעות וליכש באסור חמץ, רק אדם תאב
לגלוסקא חמץ וכן מורה לנצמו מהר היתר שאינו חצוט
עדין וע"כ גورو חז"ל ואסרו באכילה כבר בחמישית, אבל
בבתמותו אינו להוט כ"כ לאכילה חמץ דוקא ולא אתי
למייטי, וע"כ שפיר חכמים לא גورو בזה כ"כ לאסור בכ"ר
מחמישית זו"פ.

והנה בעיקר הדיון דתולין בחמישית רשי"י מפרש במשנה
הכוונה שאינו צריך לשורוף רק מאכיל בהמתחו, אבל

מה"ת דחמצ אסור באכילה ולא בהנאה ולשונו מדויק, וא"ג נמי שבhalbנות ממרומים ריש פ"ד מפרש שיש דין זקו מרוא גם בדרבריהם אם עיקרו מה"ת, ומפרש דתינו אם מתיר בשעה ששית או אסור בחמשית דנ"מ לודונו כרת ע"ש, ולא פירש דוגמא שמתיר בחמשית באכילה שעיקרו נמי DAORIYTA דתינו אסור חמץ, והtinyo טעמא שאין לאסור כה"ג שורש מה"ת, מפני שלא מצינו מה"ת אסור חמץ באכילה ולא בהנאה, אבל האסור אכילה חל כבר או בגופו כמ"ש.

והאמת' ששמתי שמרן וצ"ל העיר בעצמו דבש"ע מפורש דבחמשית אסורה בלע וכן סתמו כל הפטוקים, עיין בש"ע טימן תנ"א ס"ק ט, הרי דחל כבר או אסור חמץ בגופו ואסורה בלע ושלא כדבורי, רק לדעת מREN זצ"ל מוכרא שהפטוקים חולק על הש"ע ולידיה באמת בחמשית היורא בלע, וצ"ע מונן להכריח משלונו וכן נמי אוחזוק על שר האפטוקים (אבל יש לקיים עיקר חדישו וכן נמי שאפלו אין בגופו אסור חמץ גופא כלל הוה בחמשית אסורה בלע וצ"ב).

ובכלל לא הבנתי סוף דברי מREN זצ"ל בחדושי, שבצעמו מהו מירושלמי פ"ק (סוף ה"ד) דמבואר שם דלרבי יודא בשעה חמישית אם הפריש ממנה תרומה לא קדשה, הרי מבואר גם משעה חמישית אסור חפצא ודלא בחידושו בשיטת הרמב"ם והגיה בצ"ע ע"ש, ואני תהה שבירושלמי שם מחולקת, לחוד מ"ד הקירוש מוקדש ותרומתו אינה תרומה, והיינו טעמא כיון דשי רישי בהנאה חל הקדישו, ומ"מ תרומתו אינה תרומה דבעינן שתה רואה לכתן לאכילה, ואני ראייה דלא כסברת מREN זצ"ל, דאף שאינו או אסור חמץ מ"מ הלא סוף כל סוף לא ראוי בהפרשה לכחן באכילה ושפיר לא חל, ואיך מ"ד ס"ל התם שהקדישו אינו מוקדש כיון ששאסור באכילה וזה פוזן לכלבים, ותרומתו חל וכמבער בירושלמי הטעם „טהורה היא דבר תורה את הוא שגוררת עליה שריפה“, וא"כ אדרבה למREN זצ"ל נמי דהכוונה שלא תיקנו בגופו או אסור חמץ כלל רק גורו שלא לאכול, ושפיר חל התרומה שבזמנים גופו ראוי לכחן, וא"כ הלא א"ש סברתו שהרמב"ם מפרש כן בהאי מ"ד בירושלמי ופסק הכל

ובפושוטו אמינה שכונת היישומי כמו שביראו בשיעור הקודם שאסור דרבנן גברא ולא חפצא ולכך חל התרומה, ואולי מREN זצ"ל נמי נתקoon שבאסור אכילה גרידא יסודו אסור גברא ורק בשעה ששית עשווה DAORIYTA באסור חפצא, אבל האמת שגס באסור גברא אסורה בלע ורבינו א"ש בעוחשי'ת ודוק היטב בכ"ג.

ובעיקר תירוציו לא הבנתי לכאותה מה הרווח בזות, שאיפילו נימא כדבורי שאיינו בחמשית אסור חמץ, הלויא סוף כל סוף חלמי תודה ותרומה או לאיבוד אולא, וא"כ הות לנו לומר שאין בזות עד אסור שריפה שישודה ביטול ממשרת תרומותי, וראיה ברורה שכן, דבברוב פשת שלם שבת מבואר בוגمرا (גיג) דשורפני כבר מערב שבת תרומה טהורה אף שאין עליה או אסור חמץ כלל, מתוך שבלאו הכי אולא לאיבוד שרifi ע"ש בתוס, וא"כ הכי נמי בחמשית אף אם אין בגופו עדין אסור חמץ כיון שאינו ראוי ואולא לאיבוד הוה לנו להתיר השפיר, ורק לטמאות לא שרין אלא בשביעית שאסורה בהנאה ונפקע הקדשה והוה כתומאה בגופו, אבל לשורוף אם הולך לאיבוד שרifi כמ"ש, וא"כ עיקר סברת מREN זצ"ל בישוב הרמב"ם צ"ב.

ואולי כוונתו לחלק בין תרומה לקדשים, ודעתו שאין להתיר בלחמי תודה עד שלם אסור בגופו, ולא סגי הא דבלאו הכי אולא לאיבוד, וא"ש דבשביעית דוקא חל בגופו אסור חמץ ואו דוקא שרין, אבל תיקשי שוגם לפי חידשו למה אסרינו תרומה בחמשית והא לא חוי מידי ואין כאן ממשרת, וע"כ בדבריו בלאו הכי לא נתישבו דברי הרמב"ם.

ואלולא דבריו אמינה בפשיותו שאין כאן קושיא על הרמב"ם, ומahan שאפשר לשורוף בשיטת דחמצ אסור באכילה והנאה שפיר לא החיריו עדין בחמשית דחמצ בעלמא שרי בהנאה, דמיוז או כמיקל בתרומה וקדשים לשורוף לאיבוד, וע"כ מכות חכמים בערב פשת להמתין עד שנייה, דאסור בהנאה והכל יודעים שאין בזות עוד קדשה, ולפי זה פסק הרמב"ם א"ש, ואין לבנות מדבורי יסוד בשושן אסור חמישית לומר שאין או באיטור אכילה גדר אסור חמץ כלל.

ועיקר יסודו שמדיק בלשון הרמב"ם כן מהה שפיר בששית דאסור כשר הים ולא פירש כן בחמשית, רק מדיק ע"כ דבחמשית אין אסור חמץ רק אסור לאכול גרידא, וכן מדיק ממה שאין מכת מרדות בחמשית, הלא כלאו הכי א"ש בפשיות, דבששית דוקא דומה לשאר הים דאסור בהנאה כוותה, וע"כ החמירו דלקין מכת מרדות, אבל בחמשית מאחר שהקלו דשי רישי בהנאה א"כ לא דמי כלל לחמצ DAORIYTA, ושפיר לא החמירו או לליקות על האי גויה בעלמא שאינו אלא אסור אכילה לחוד, וא"כ יש לומר שאיסודו גם אסור חמץ בגופו רק אין לה שורש מה"ת שלא מצינו